

ЧИНИ РУКОПОЛОЖЕННЯ

Висвячення диякона, пресвітера та єпископа відбувається під час Божественної Літургії через **покладання рук** (грецькою «**хіротонія**») **єпископа й моління Церкви**. Покладаючи руку на висвячуваного, єпископ прикликає на нього благодать Святого Духа. Наприклад, висвячуючи пресвітера, єпископ молиться: «*Божественна благодать, що завжди недужих оздоровлює і те, що їм недостає, доповнює, поставляє благоговійного диякона в пресвітерство. Тож помолімся за нього, щоб зійшла на нього благодать Пресвятого Духа*». До молитви єпископа долучається моління Церкви. Багаторазовим вигоком **аксіос** (з гр. **достойний**) спільнота стверджує, що рукоположенний через божественну благодать став достойним служіння. Рукоположення в будь-який чин можна прийняти тільки раз у житті.

ДИЯКОНСТВО

У молитвах дияконського рукоположення Церква просить Бога сповнити новопоставленого диякона, мов первомученика архидиякона Стефана, вірою, любов'ю, силою та святістю для належного служіння спільноті. На знак цього служіння єпископ вручає новопоставленому дияконські ризи, кадильницю, рипіду та, за звичаєм, книгу Євангелія.

«На нижчому ступені ієрархії перебувають диякони, на яких покладаються руки «не для священства, а для служіння»... Диякони особливим чином беруть участь у місії і благодаті Христа. Таїнство Рукоположення позначає їх печаттю (характером), яку ніхто не може стерти і яка уподібнює їх до Христа, що став «дияконом», тобто слугою всіх...» (пор. ККЦ, 1569-1570)

ПРЕСВІТЕРСТВО

Особливість рукоположення пресвітера полягає в тому, що **перед рукоположенням висвячуваний промовляє Символ віри й складає присягу послуху своєму єпископові**. Служіння пресвітера – в тому, щоб «достойно і непорочно предстояти перед святим жертвником, проповідувати Святе Євангеліє, дари й жертви духовні приносити, людей оновляти в купелі відродження» та виконувати інші церковні служіння.

«Пресвітери, «розсудливі співпрацівники єпископського стану, якому вони є допомогою і знаряддям, покликані служити Божому народові, становлять разом зі своїм єпископом один пресвітерат, призначений для різних функцій. У кожній окремій місцевій громаді вірних через них певним чином присутній єпископ, з яким вони з довірою й великодушністю серця спілкуються і від якого беруть на себе частину його обов'язків і турбот, виконуючи їх у своїй щоденній опіці над вірними» **Пресвітери можуть виконувати своє служіння тільки в залежності від єпископа і в співпричасті**

з ним. Обітниця послуху, яку вони складають єпископові під час священства, і поцілунок миру єпископа наприкінці літургії священства означають, що єпископ сприймає їх як своїх співпрацівників, своїх синів, братів і друзів, і що від них йому належить взаємна любов і послух» (пор. ККЦ, 1567). Священик отримує священничу владу – служити Божествену Літургію та відпускати гріхи у Таїнстві Покаяння.

ЄПИСКОПСТВО

На хіротонії єпископа висвячуваний у присутності не менше трьох єпископів-святителів складає ісповідь віри, викладаючи докладно вчення Церкви про Пресвяту Тройцю, Воплочення і Святі Таїнства, оскільки єпископ є вчитель віри й благовісник свого стада. Устами святителя Церква просить Христа, щоб той, хто приймає архиєрейську благодать, став «наслідувачем істинного Пастиря, що поклав життя Своє за овець Своїх; щоб був провідником незрячих, світлом для тих, хто в темряві, покаранням немудрих і вчителем для дітей, світильником серед світу; щоб довірені йому душі він провадив до звершеності»...

Кожен єпископ через рукоположення і слова освячення отримує «благодать Святого Духа» і на ньому «витискається священна печать». Він також визначним і видимим способом, займає місце Самого Христа, Учителя, Пастиря і Священика, і діє в Його особі. Саме через Духа Святого, Який дається їм, єпископи є справжніми і правдивими учителями віри, первосвященниками і пастирями». (пор. ККЦ, 1558). **Єпископ має завдання освячувати, навчати і керувати.**

ПЛАКАННЯ ПОКЛИКАНЬ

Покликання до священства є одночасно даром Божим і плодом духовного життя церковної спільноти – сім'ї та парафії. **Тому Церква постійно підносить молитву за добрі й святі покликання до священничого служіння. Покликаних Богом осіб Церква належно готує до отримання благодаті священства і служіння Божому народові**. Покликаний зростає в душі молитви, пізнанні церковного вчення та вмінні провадити інших шляхом спасіння. Відповідальність за готовність кандидата до священства лежить на єпископові, який через рукоположення доручає йому церковне служіння, а церковна спільнота підтримує його в служінні: «*Добрий пастир, а саме такий, що його бажає Христос, ревністю в подвигах рівний мученикам. Проте якщо мученик умер за Христа тільки один раз, то пастир, якщо він такий, як має бути, тисячу разів помирає за своє стадо. Він може помирати навіть щодня. Тому й ви [мир'янцях], знаючи його працю, допомагайте йому молитвами, співчуттям, готовністю, любов'ю, щоб і ми для вас, і ви для нас стали похвалою*» (св. Йоан Золотоустий).

ХТО МОЖЕ УДІЛЯТИ ЦЕ ТАЇНСТВО?

(пор. ККЦ, 1576)

Єпископам як наступникам апостолів належить передавати «духовний дар» і «апостольське насіння». Правочинно висвячені єпископи, тобто ті, що перебувають в апостольському наступництві, правочинно вділяють три ступені Таїнства Священства.

ХТО МОЖЕ ПРИЙНЯТИ ЦЕ ТАЇНСТВО?

(пор. ККЦ, 1577-1580)

«Лише охрещений чоловік правочинно приймає священства» (ККП, кан. 1024.). Ісус вибрав чоловіків, щоб утворити колегію дванадцятьох апостолів, а апостоли вчинили так само, коли вибирали співпрацівників, які мали стати наступниками в їхній місії. Колегія Єпископів, з якою пресвітери з'єднані у священстві, робить присутньою і здійснює Колегію Дванадцятьох, аж до повернення Христа. Церква вважає себе зв'язаною цим вибором Самого Господа. З цієї причини священства жінок є неможливим.

Ніхто не має права прийняти таїнство Рукоположення. Ніхто не може сам собі присвоїти цього сану. До нього покликає Бог (пор. Євр. 5, 4.). Той, хто вважає, що розпізнає в собі знаки Божого покликання до рукоположеного служіння, повинен смиренно підпорядковувати своє бажання владі Церкви, якій належить відповідальність і право кликати когось прийняти священства. Як усяка благодать, це таїнство може прийматися лише як незаслужений дар.

Усі священнослужителі в Латинській Церкві, за винятком постійних дияконів, обираються звичайно серед віруючих чоловіків, які живуть неодруженими і хочуть дотримуватися цілібату «задня Небесного Царства» (Мт. 19,12). Покликані, щоб неподільно присвятити себе Господові і «Його справам» (Пор. 1 Кор. 7, 32.), вони віддають себе повністю Богові і людям. Неодруженість є знаком того нового життя, служінню якому посвячується служитель Церкви; прийнята радісним серцем, вона дуже ясно проповідує Боже Царство.

У Східних Церквах упродовж віків існує інший порядок: тимчасом як єпископи обираються лише з неодружених, на дияконів і пресвітерів можна висвячувати одружених чоловіків. Ця практика віддавна вважається законною; ці священники сповнюють плідне служіння всередині своїх спільнот. Зрештою, цілібат священників дуже шанується у Східних Церквах, і є багато священників, які добровільно обрали його «задня Царства Божого». На Сході, як і на Заході, той, хто прийняв таїнство Рукоположення, вже не може одружитися.

МОЛИТВА СЛУГИ БОЖОГО АНДРЕЯ

про добрих священників

Господи, Господи, поглянь з неба, подивись і відвідай виноградник, який насадила правиця Твоя. Нехай всемогутня Твоя Рука буде завжди над нашим народом, що його Ти полюбив. Дай йому, Предвічний Боже, у кожному поколінні, аж до кінця світу, єпископів і священників святих, повних Твого Духа, — пастирів й учителів Твого Закону, що вміли б незмінно зберігати правду Твого святого Об'явлення та з любов'ю навчати й вести увесь народ. Даруй духовенству ласку ніколи не боятися пожертвування, де тільки йде про Твою славу й добро цілого народу. Розпали в серцях священників духа ревності про спасіння душ. Відкрий перед їхніми очима премудрість Твого Об'явлення і дай їм високе почуття святості того діла, до якого Ти їх покликав. Благослови їхню працю і їхні наміри. Хорони від усякого лиха. І єднай їх Твоєю благодаттю, щоб любов'ю були одно, — як Ти, Отче, зі Сином і Син з Тобою. Амінь.

«Нехай усі шанують диякона, як Ісуса Христа, а також єпископа, який є образом Отця, і пресвітерів як Божий сенат і як раду апостолів: **без них не можна говорити про Церкву**» (Св. Ігнатій Антіохійський)

Святе Таїнство Священства

«Кожен бо архиєрей, узятий з-поміж людей, настановляється для людей у справах Божих, щоб приносив дари та жертви за гріхи; щоб міг співчувати нетямущим та введеним в оману, бо й сам він неміччю охоплений, і тому повинен так за людей, як і за себе самого приносити жертви за гріхи»

(Євр 5,1-3)

Підготував і упорядкував о. Йосафат Бойко, ВС
Парафія Свв. Кирила і Методія, УГКЦ
Згромадження Воплоченого Слова
вул. Вербова, 32
76493 – Івано-Франківськ (Крихівці)
e-mail: josafatboyko@ive.org; www.pkm.if.ua

ЩО ТАКЕ СВЯЩЕНСТВО?

Священство є таїнством апостольського служіння, завдяки якому виконується місія, яку Христос довірив своїм апостолам: *«Ідіть, отже, і зробіть учнями всі народи: християчи їх в ім'я Отця і Сина і Святого Духа, навчаючи їх берегти все, що я вам заповідав»* (Мт 28,19-20). Це таїнство ще називають «рукоположенням», бо у часі обряду освячення єпископ покладає руки на кандидата до свячень. Священство має три ступені: єпископат, пресвітерат (священство) і дияконство. Видимим знаком священничого свячення є покладання рук єпископа та молитва посвячення.

Таїнство Священства призначене для спасіння інших. Той, хто прийняв це таїнство Священства, став посвяченим, щоби в ім'я Христа словом і благодаттю пасти Церкву (**пор. ККЦ 1533-1535**).

Через священниче служіння присутність Христа як Голови Церкви стає видимою у спільноті віруючих. Цю присутність Христа у служителі не слід розуміти так, ніби священнослужитель охоронений від усіх людських немочей, духа панування, похибок, навіть від гріха. Сила Святого Духа не є однаковим способом запорукою всіх дій священнослужителів... (**пор. ККЦ 1549-1550**).

Це Священство є службовим. «Цей обов'язок, довірений Господом пастирям Свого народу, є справжнім служінням». Воно повністю відноситься до Христа і людей. Воно повністю залежить від Христа і Його єдиного священства і було встановлене для людей і для церковної спільноти. Таїнство Рукоположення передає «священну владу», яка є нічим іншим, як владою Христа. Виконування цієї влади повинно достосовуватися до взірця, яким є Христос, Який з любові до нас зробив Себе останнім і слугою всіх. *«Господь ясно сказав, що турбота про Його стадо є доказом любові до Нього»* (Св. Іван Золотоустий). (**ККЦ, 1551**).

Це Святе Таїнство установив Христос на Тайній Вечері перед своїми Страстями.

ХТО ТАКИЙ СВЯЩЕНИК?

Священик є людиною, посвяченою Богові для виконання місії Ісуса Христа, людиною, яка покликана бути «Іншим Христом» (**Alter Christus**) у цьому світі. Священик має ще інші назви: «Священнослужитель», «Душпастир», «Духовний Отець», «Пресвітер», «Ієрей». «Духовенство, члени якого також називаються священнослужителями, – це вірні, вибрані компетентною церковною владою, які через дар Святого Духа, що його отримали у свяченні, призначаються для того, щоб бути служителями Церкви, беручи участь у місії і владі Христа – Пастиря» (**ККЦ, 323**).

СВЯЩЕНСТВО СТАРОГО ЗАВІТУ (ККЦ, 1539-1541)

«Вибраний Народ був установлений Богом як «царство священиків, народ святий» (Вихід 19,6). Проте всередині ізраїльського народу Бог вибрав одне з дванадцяти поколінь, покоління Левітів, призначене для літургійної служби; Сам Бог стає частиною його спадщини. Відповідний обряд освятив початки священства Старого Союзу. У ньому священик «настановляється для людей у справах Божих, щоб приносив дари та жертви за гріхи» (Євр 5, 1).

Це священство встановлене, щоб проповідувати слово Боже (пор. Мал. 2, 7-9.) і відновлювати спільність із Богом через жертви та молитву, але воно не мало сили принести спасіння тому, що потребувало безперервного повторення жертв і не могло привести до остаточного освячення, яке може здійснити лише жертва Христа. Але церковна Літургія вбачає у священстві Арона і слугуванні Левітів, як і в установленні сімдесятьох «старійшин» (пор. Числа 11, 24-25.), прообраз рукоположеного служіння Нового Союзу.

ЄДИНЕ СВЯЩЕНСТВО ХРИСТА (ККЦ, 1544-1545)

Усі прообрази священства в Старому Завіті знаходять своє сповнення у Христі Ісусі, «єдиному посередникові між Богом та людьми» (1 Тим 2,5). Мелхіседек – «священик Бога Всевишнього» (Бут 14,18) – вважається в християнській Традиції прообразом священства Христа, єдиного «Архиєрея за чином Мелхіседека» (Євр 5,10; 6,20), «святого, непорочного, відлученого від грішників» (Євр7,26), який «одним жертвоприношенням удосконалив назавжди тих, що освячуються» (Євр 10,14), тобто єдиною жертвою на Хресті.

Відкупляюча жертва Христа є єдина, вона виконана раз і назавжди. Однак вона стає присутньою у Євхаристійній жертві Церкви. Те ж саме стосується єдиного священства Христа: воно стає присутнім через служительне священство, не зменшуючи унікальності священства Христа: **«Тому Христос є єдиним справжнім Священиком, а всі інші - лише Його служителями»** (Св. Тома Акв., Ком. на Євр 7, 4).

ДВА СПОСОБИ УЧАСТІ В ЄДИНОМУ СВЯЩЕНСТВІ ХРИСТА (ККЦ, 1546-1547)

Христос – первосвященик і єдиний посередник – зробив Церкву «Царством священиків Богові й Отцеві Своєму». Уся спільнота віруючих як така є священною. Вірні сповнюють своє священство, що виникає з Хрещення, через свою участь, кожен за власним покликанням, у місії Христа – Священика, Пророка і Царя. Саме через таїнство Хрещення і Миропомазання вірні *«посвячуються, щоб стати (...) святим священством»*.

Службове, або ієрархічне, священство єпископів і пресвітерів і загальне священство всіх вірних, хоч «одне і друге властивим для себе способом беруть участь у єдиному священстві Христа», істотно відрізняються, будучи, однак, «скеровані одне до одного». У якому значенні? Якщо загальне священство вірних здійснюється через розвиток благодаті Хрещення, через життя у вірі, надії і любові, життя згідно з Духом, то службове священство перебуває на службі загальному священству, воно починається до розвитку благодаті Хрещення всіх християн. Воно є одним із засобів, за допомогою яких Христос не перестає будувати і вести Свою Церкву. Для цього воно передається окремим таїнством - таїнством Рукоположення.

ХРИСТОВЕ СВЯЩЕНСТВО

(пор. Катехизм УГКЦ – 486-499)

Христос – як Боголюдина – відновив зв'язок між Богом і людиною та став Єдиним Посередником між Богом і людьми (пор. 1 Тим 2, 5). Вознісшись на небо в людській природі, Він явився заступником за нас перед Божим обличчям (пор. Євр. 9, 24). Христос – вічний священик за чином Мелхіседека. Це означає, що священство Христа походить не з чину Арона, а з посередництва й заступництва Боголюдини, «силою життя нетлінного» (Євр. 7, 16). Христос, принісши Себе самого в жертву примирення на хресті, був водночас і Священиком, і Жертвою. Тому Його жертва, принесена раз і назавжди, є досконала (пор. Євр. 7, 27).

Христос, знищивши Своєю животворящою смертю і воскресінням ворожнечу між людьми і Богом (пор. Еф. 2, 14), зволив, щоб Його благословенні плоди спасіння через Святі Таїнства служили й далі на спасіння кожній людині, аж доки Він прийде у славі. Тому Воскреслий Христос, даючи своїм апостолам дар Святого Духа (пор. Йо. 20, 22-23) і владу відпускати гріхи на спасіння світу, встановлює Своє священство в Церкві.

Здійснення Христового посередництва та заступництва через вибраних Богом людей у Церкві і є Христовим священством. У святому таїнстві священнослужителі отримують благодать Святого Духа для здійснення Христового священства у звершенні святих таїнств і пастирському служінні. У всьому служінні священнослужителя «сам Христос присутній у Своїй Церкві як Голова тіла, як Пастир стада, Учитель правди», а священнослужитель, передусім у Євхаристійному жертвоприношенні, діє іменем Христа – Найвищого і Вічного Первосвященика. Він діє і «в ім'я всієї Церкви, коли звертає до Бога молитву Церкви і приносить Євхаристійну жертву».

АПОСТОЛЬСЬКЕ НАСТУПНИЦТВО

Здійснення Своєї спасительної дії у світі Христос передає апостолам. Він доручає їм Свою Церкву, звертаючись до Петра: «Паси мої ягнята [...] Паси мої вівці» (Йо. 21, 16-17). Св. Йоан Золотоустий, тлумачачи це, каже: «Учитель хотів навчити Петра і всіх нас, як Він сам любить Церкву свою, щоб і ми виявили велику турботу про неї». Апостоли передають цю місію своїм наступникам: «Пасіте довірене вам Боже стадо [...] не як пануючі над вибраними, але будши зразком для стада. І як з'явиться Архипастир, отримаєте нев'янучий вінець слави» (1 Пт. 5, 2-4). Апостол же Павло доручає учню Тимотеєві обов'язок поставляти наступників через покладання рук (пор. 1 Тим 5, 22) і передавати їм учення апостолів.

Засновуючи нові християнські спільноти, апостоли ставили на їх чолі **пресвітерів** (з гр. старійшина) або **єпископів** (з гр. – наглядач, опікун), а **дияконів** (з гр. «служитель») – на щоденне служіння «при столах» (див. Ді. 6, 1-6). Св. Климент Римський свідчить: *«Апостоли благовістили нам від Господа Ісуса Христа, Ісус Христос – від Бога. Христос посланий від Бога, апостоли – від Христа. [...] Апостоли ставили досвідчених віруючих на єпископів і дияконів»*.

ІЄРАРХІЧНЕ СВЯЩЕНСТВО

Священниче служіння в Церкві має ієрархічну структуру, суть якої найповніше виражена у звершенні Євхаристії. На євхаристійному зібранні єпископ як наступник апостолів є предстоятелем, пресвітери священнодіють з єпископом, а диякони допомагають єпископові і пресвітерам. Св. Ігнатій Антіохійський наголошує на важливості ієрархічного служіння в Церкві: *«Будьте пильні, щоб все чинити в гармонії з Богом, з єпископом, що presідає на місці Бога, із пресвітерами на місці собору апостолів та з дияконами, які дуже дорогі мені, яким довірене служіння Ісуса Христа»*. «Без них [єпископів, пресвітерів і дияконів] не можна говорити про Церкву».

У своїй єпархії єпископ є першим відповідальним за навчання Божого Слова, провід Божого народу та його освячення. Особливістю священнодіяння єпископа є висвячення на пресвітерів і дияконів, освячення мира та антими́нів. Пресвітери, поставлені єпископом на чолі парафіяльних спільнот, священнодіють, навчають і провадять довірену їм паству. Вони звершують таїнства Хрещення, Миропомазання, Євхаристії, Покаяння, Єлеопомазання та Вінчання, а також благословення й освячення на потребу вірних. Диякони поставлені єпископом на літургійне служіння при єпископові та пресвітерові, а також на інші служіння в справах навчання і допомоги в потребах Божого народу, зокрема убогих та недужих.

ЩО ДАЄ СВЯЩЕНСТВО? (ККЦ, 1581-1588) Незгладима печать (незатертый знак)

Це таїнство уподібнює того, хто приймає свячення, до Христа особливою благодаттю Св. Духа, щоб він міг стати знаряддям Христовим для Його Церкви. Свячення дає право діяти як представник Христа, Голови Церкви, у потрійній функції Священика, Пророка і Царя. Як у Хрещенні та Миропомазанні, ця участь у функції Христа дається раз і назавжди. Таїнство Священства витискає також незгладиму духовну печать, і вона не може бути повтореною, ані вділятися тимчасово.

Благодать Святого Духа

Благодать Св. Духа, притаманна цьому таїнству, є благодаттю уподібнення Христові – Священикові, Учителеві і Пастиреві, служителем Якого стає рукоположений. Для єпископа це насамперед благодать сили, благодать вести і захищати рішуче й мудро свою Церкву як батько і пастир, з безкорисливою любов'ю до всіх, особливо до вбогих, недужих, потребуючих...

Духовний дар, що його вділяє пресвітерське свячення, виражає молитва, властива візантійському обрядові. Єпископ, покладаючи руку, говорить, між іншим: *«Господи, наповни даром Святого Духа того, кого Ти зволив підняти до гідності пресвітерства, щоб був він гідним стати бездоганно перед Твоїм вівтарем, проповідувати Євангеліє Царства Твого, сповняти служіння слова Твоєї істини, приносити Тобі духовні дари і жертви, відновлювати Твій народ купіллям відродження; так, щоб він сам ішов назустріч нашому великому Богові і Спасителю Ісусові Христові, Синові Твоєму єдиному, у день Його другого приходу, І щоб отримав він від Твоєї безмірної доброти нагороду за вірне виконання свого завдання»*.

Щодо дияконів, то «благодать таїнства дає їм силу, необхідну для служіння Божому Народові «дияконством» богослужень, слова і милосердя разом з єпископом і його пресвітератом».